

**SFÂNTUL
NECTARIE DE LA EGHINA**

Opere complete

6

**STUDII DESPRE BISERICĂ,
DESPRE TRADIȚIE,
DESPRE DUMNEZEIEȘTILE TAINE ȘI
DESPRE SLUJIREA ÎN DUH ȘI ADEVĂR**

Traducere din limba greacă de Laura Enache

Prolegomene și îngrijirea textelor Hristou Krikonis
Traducere din neogreacă de Ierom. Nathanael Neacșu

Carte tipărită cu binecuvântarea

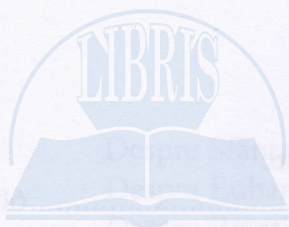
Înaltpreasfințitului

TEOFAN

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

Iași, 2016

CUPRINS

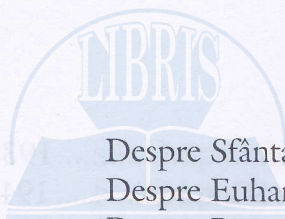
Cuvânt de binecuvântare	11
Prefată	13
A. Despre una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică	13
1. Introducere	13
2. Scurtă analiză a conținutului lucrării	17
B. Despre Sfânta Tradiție	24
C. Studii despre dumnezeieștile Taine ale Sfintei Biserici a lui Hristos	28
1. Introducere	28
2. Structura și conținutul lucrării	28
3. Lucrări anterioare, studii și omilii publicate despre Sfintele Taine	34
D. Cuvântarea despre închinarea în Duh și adevăr	41
E. Despre Biserică	44
Bibliografie selectivă	51

Studii despre Biserică, despre Tradiție, despre dumnezeieștile Taine și despre slujirea în duh și adevăr

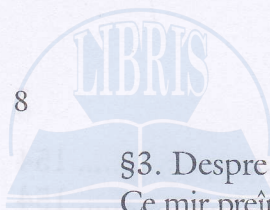
I. Despre una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică	57
Capitolul 1. Definiția Bisericii potrivit duhului curat al Ortodoxiei	57
Capitolul al 2-lea. Despre întemeierea Sfintei Biserici a Mântuitorului Hristos	60

1. Că Domnul nostru Iisus Hristos este Marele Arhiereu al Bisericii Lui	60
2. Despre întemeierea Împărăției lui Dumnezeu, adică Biserica, de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos	62
3. Despre Sfânta Biserică a lui Hristos, că este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, că este una Sfântă Biserică, preînchipuită de la întemeierea lumii și mai dinainte rânduită să rămână până în veac pentru mântuirea neamului omenesc	63
Capitolul al 3-lea. Lucrarea Bisericii	70
Capitolul al 4-lea. Despre autenticitatea și autoritatea Bisericii	75
II. Despre Sfânta Tradiție	82
Înțelesul Sfintei Tradiții așa cum rezultă din Epistolele Sfântului Apostol Pavel	82
Despre Sfânta Tradiție nescrisă	87
Sfânta Tradiție a Bisericii și autoritatea acesteia, mărturisită de majoritatea Părinților din primele secole și din cele ulterioare	137
Sfânta Tradiție este considerată de Părinți călăuză sigură în tâlcuirea Sfintelor Scripturi și necesară pentru înțelegerea lor	147
III. Studii despre Dumnezeieștile Taine ale Sfintei Biserici a lui Hristos	150
Partea 1. Despre Taine în general	150
Definiția Tainelor	150
Caracterul Tainelor	152
Despre dumnezeiasca alcătuire a Tainelor și despre numărul lor	152
Mărturii din Sfânta Scriptură că Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a întemeiat Sfintele Taine	153
Despre Sfântul Botez	153

Despre Sfânta Mirungere	154
Despre Euharistie	154
Despre Preoție	154
Despre Pocăință	155
Despre Cununie	155
Despre Sfântul Maslu	155
Despre numărul Tainelor	155
Despre persoanele care săvârșesc Sfintele Taine	158
Despre desăvârșirea morală a celor ce liturghisesc Tainele	159
Despre săvârșirea Tainelor	161
Partea a 2-a. Despre Taina Botezului și despre timpul în care a început să se săvârșească botezul	162
Capitolul 1. Despre Botez	162
§1. Că este Taină	162
§2. Care este scopul Sfântului Botez	163
§3. De către cine a fost săvârșit primul Sfânt Botez?	164
§4. Despre corecta săvârșire a Tainei Sfântului Botez	164
§5. Despre cele ce au preînchipuit Taina Botezului	166
§6. Despre lucrarea Botezului și că trebuie să se facă prin trei cufundări și trei ridicări	168
§7. Despre Botez (din scrierile Sfântului Ioan Damaschin)	170
Capitolul al 2-lea. Despre botezul pruncilor	172
§1. Despre botezul pruncilor	172
§2. Despre păcatul strămoșesc în legătură cu botezul pruncilor	179
Despre păcatul strămoșesc (Definiția a 6-a a Mărturisirii lui Dositei)	180
§3. Despre consecințele păcatului	186
Partea a 3-a. Despre Taina Mirungerii	188
§1. Însemnătatea Mirungerii	188
§2. Pentru ce ne ungem cu mir?	192
Despre ceea ce oferă dumnezeiescul mir celor unși	192

§3. Despre semnificațiile Mirungerii	193
Ce mir preînchipuia în Vechiul Testament Sfântul Mir?	194
Sfântul Ciprian, despre Sfântul Mir	194
§4. Alcătuirea Sfântului Mir	195
Partea a 4-a. Despre Taina dumnezeieștii Euharistii	195
Măreția și vrednicia Tainei dumnezeieștii Euharistii	217
Cum trebuie să ne rugăm la împărtășirea	
cu dumnezeieștile Taine	219
Caracterul celui ce se împărtășește cu vrednicie	221
După dumnezeiasca Euharistie	223
Partea a 5-a. Despre pocăință și mărturisire	226
Capitolul 1. Despre pocăință	226
§1. Definiția pocăinței	230
§2. Despre iertarea păcatelor	231
§3. Că cel ce păcătuiește este dator să satisfacă	
dumnezeiasca dreptate	234
§4. Că pocăința trebuie să fie adevărată	239
§5. Despre roadele adevăratei pocăințe	241
§6. Despre chemarea păcătoșilor de către	
Iubitorul de oameni Dumnezeu	243
§7. Că trebuie să ne grăbim spre pocăință	244
§8. Că deprinderea de a păcătui aduce moarte	249
Capitolul al 2-lea. Despre spovedanie	254
§1. Că mărturisirea este necesară	262
§2. Că mărturisirea este folositoare sub aspect moral	
și duhovnicesc	266
§3. Că mărturisirea trebuie să fie	
cu pregătire preliminară	270
Partea a 6-a. Despre Taina Preoției în Biserica	
lui Hristos	272
§1. Taina Preoției ca slujire sfântă	272
§2. Despre necesitatea arhieriei în Biserică	278
§3. Superioritatea preoției în Noul Testament	
față de preoția Vechiului Testament	279

§4. Despre rânduiala preoției	279
§5. Despre temeiul preoției în Biserică	281
§6. Despre lucrarea de căpătâi a preotului	285
§7. Despre succesiunea vredniciei apostolice	287
§8. Despre episcop	289
§9. Mărturii istorice despre treapta și vrednicia episcopului și deosebirea treptelor episcopilor și preoților	290
§10. Răspuns împotriva celor care neagă temeiul preoției	295
§11. Răspuns celor care neagă diferența esențială dintre treapta de episcop și cea de preot	296
§12. Numirile episcopilor	298
§13. Despre lucrările liturgice ale treptei episcopale și despre celelalte rânduiele prin care episcopii se deosebesc de preoți	302
§14. Dreptul episcopilor la hirotiesire	303
Partea a 7-a. Despre Taina Cununii în Biserică	305
Despre Taina Sfântului Maslu	308
IV. Despre închinarea în Duh și adevăr	311
Despre închinarea în Duh și adevăr cătore Dumnezeu	311
Partea 1	313
Partea a 2-a. Despre cultul exterior	318
V. Despre Biserică	327
§1. Despre închinarea în Duh și adevăr și despre locul în care trebuie să ne închinăm lui Dumnezeu	327
§2. Despre taina noii închinări în Duh	330
§3. Despre adevărații închinători. Cine sunt adevărații închinători?	332
§4. Că numai cei renăscuți din apă și din Duh Îl cunosc pe Dumnezeu și numai aceștia sunt adevărați închinători	333
§5. Despre închinarea la Dumnezeu	336

§6. Ce este slujirea în Duh și adevăr	337
§7. Despre preoția Noului Testament și despre superioritatea noii închinări	339
§8. Unde este jertfelnicul, acolo este și preoția	339
§9. Despre muntele Domnului, adică despre jertfelnicul cel veșnic înălțat de Domnul	340
§10. Despre Sfânta Biserică a lui Hristos, că aceasta este muntele cel sfânt, Ierusalimul cel de sus și celelalte	343
§11. Despre lucrarea mântuirii	345
§12. Că locul în care trebuie să ne închinăm și să slujim lui Dumnezeu este Biserica	345

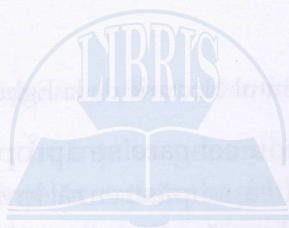
I. Despre una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică

Studii despre Biserică, despre Tradiție, despre dumnezeieștile Taine și despre slujirea în Duh și adevăr

Capitolul
Ortodoxiei

Biserica, potrivit duhului curat al Ortodoxiei, are două înțelesuri, unul exprimând caracterul ei dogmatic și teologic, adică acel caracter interior duhovnicesc care-i aparține în mod propriu, și celălalt, care exprimă înțelesul evident al existenței, al celui exterior. Prin aceste distincții, Biserica, în duhul ortodox și potrivit mărturisirii ortodoxe, se definește în esență ca o instituție și ca o comunitate religioasă.

Definiția Bisericii ca instituție religioasă poate să fie formulată astfel: Biserica este instituția religioasă dumnezeiască a Noului Testament, întemeiată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos prin încredința Lui veșnică asupra simplității pe credința în El și pe dreptă mărturisire și slujire în ziua Sfinței Cincizecimi prin venirea Preasfântului și deșăvârșitorului Duh peste Sfinții Ucenici și Apostoli ai Mântuitorului Hristos, pe care i-a arătat organe ale dumnezeiescului Duh spre înveșnicirea lucrării mântuitoare a Mântuitorului. Întru ea este încredințată totalitatea adevărilor descoperite, fiind ea lucrarea harului dumnezeiesc.

I. Despre una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică

*„Biserica Dumnezeului celui Viu,
stâlp și temelie a adevărului.”
(I Tim. 3, 15)*

Capitolul 1. Definiția Bisericii potrivit duhului curat al Ortodoxiei

Biserica, potrivit duhului curat al Ortodoxiei, are două înțelesuri, unul exprimând caracterul ei dogmatic și religios, adică acel caracter interior duhovnicesc care-i aparține în mod propriu, și celălalt, care exprimă înțelesul evident al termenului, adică cel exterior. Prin aceste distincții, Biserica, în duhul ortodox și potrivit mărturisirii ortodoxe, se definește îndoit: ca o instituție și ca o comuniune religioasă.

Definiția Bisericii ca instituție religioasă poate să fie formulată astfel: Biserica este instituția religioasă dumnezeiască a Noului Testament, întemeiată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos prin iconomia Lui cea după trup, sprijinită pe credința în El și pe dreapta mărturisire și sfințită în ziua Sfintei Cincizecimi prin venirea Preasfântului și desăvârșitorului Duh peste Sfinții Ucenici și Apostoli ai Mântuitorului Hristos, pe care i-a arătat organe ale dumnezeiescului Duh spre înveșnicirea lucrării mântuitoare a Mântuitorului. Întru ea este încredințată totalitatea adevărilor descoperite, întru ea lucrează harul dumnezeiesc

prin Sfintele Taine, întru ea se nasc din nou cei care se apropie cu credință de Mântuitorul Hristos, întru ea se păstrează învățătura scrisă și nescrisă și predania apostolească.

Definiția Bisericii ca o comuniune religioasă poate fi determinată astfel: Biserica este comuniunea oamenilor uniți în unitatea Duhului, „în legătura păcii”¹.

Definiția Bisericii ca lucrare a misiunii ei² poate fi formulată după cum urmează: Biserica este organul harului dumnezeiesc, care realizează comuniunea lui Dumnezeu și a oamenilor prin credința în Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Domnul nostru, înălțat fiind la ceruri, a trimis pe Preasfântul Său Duh, în chip de limbi de foc, peste Sfinții Săi Ucenici și Apostoli³ și a întemeiat pe Apostoli una sfântă și apostolească Biserică drept comuniune a lui Dumnezeu cu oamenii, dându-i ei harul izbăvirii spre mântuirea neamului omenesc⁴, pentru ca ea să îl readucă din înșelare și, readucându-l, să-l nască din nou prin Taine, și, hrănindu-l cu pâinea cea cerească, să-l facă vrednic de viața viitoare.

În Sfânta Scriptură, termenul „Biserică” are două sensuri. Cel mai frecvent este cel ce numește astfel o comunitate de oameni uniți între ei prin legătura religiei. Alteori este numită astfel însăși construcția bisericii în care vin credincioșii pentru slujba comună. Chiril al Ierusalimului spune că a fost numită Biserică „pentru că îi cheamă și îi adună pe toți laolaltă”⁵.

Ἐκκλησία (de la ἐκκάλειν) este un termen din greaca veche, desemnând adunarea laolaltă a unor oameni chemați pentru un scop oarecare, precum și locul în care se adunau, adică atât conținutul, cât și spațiul care îl conține.

¹ Ef. 4, 3.

² Se referă la misiunea mântuitoare a Bisericii.

³ Fapte 2, 3-4.

⁴ Ef. 1, 7.

⁵ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a 18-a, către cei luminați*, 24, PG 33, 1044B.

În înțeles general creștin, Biserica este comuniunea tuturor ființelor raționale și libere care cred în Mântuitorul, cuprinzând și îngerii, (comuniunea), așa cum spune și Sfântul Apostol Pavel „Trupul lui Hristos, plinirea Celui ce plinește toate întru toți”⁶, cuprinzând și pe cei care au crezut în Hristos mai înainte de venirea Lui, cei care constituie Biserica Vechiului Testament, care, la Patriarhi, a fost călăuzită de făgăduințe și de credința care venea din descoperiri, adică în mod nescris, iar la Moise și la Profeți, prin Lege și prin profeții, adică în mod scris.

Iar în sens particular sau, mai degrabă, în înțelesul obișnuit, Biserica lui Hristos este Biserica Noului Testament sau Biserica harului lui Hristos, care cuprinde pe toți cei ce cred ortodox în El. Se mai numește încă și casa lui Dumnezeu, pentru că în ea locuiește și este slujit Dumnezeu și, totodată, fiindcă temeliile Bisericii sunt Profeții și Apostolii, iar piatra din capul unghiului este Mântuitorul, stâlpii sunt Părinții care au păzit unitatea credinței, iar pietrele sunt credincioșii. „Deci, dar, nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia Apostolilor și a Proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos”⁷.

În sfârșit, Biserica este numită în de Dumnezeu insuflata Scriptură când mireasa lui Hristos: „V-am logodit pe voi unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită”⁸, când casa lui Dumnezeu⁹ și „Biserica Dumnezeului Celui viu, stâlp și temelie a adevărului”¹⁰, iar altundeva, trup al lui Hristos: „Voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte”¹¹.

⁶ Ef. 1, 23.

⁷ Ef. 2, 19-20.

⁸ II Cor. 11, 2.

⁹ Mt. 12, 4; Mc. 2, 26; Lc. 6, 4; I Tim. 3, 15.

¹⁰ I Tim. 3, 15.

¹¹ I Cor. 12, 27.

gustat din păcat? Căci nu aceasta făgăduiește Taina, ci lucruri mai mari și mai desăvârșite decât acestea. Căci este arvună a bună-tăților viitoare și chip al învierii ce va fi și comuniunea pătimirilor stăpânești și împărtășirea stăpâneștii învieri, haină și tunică a bucuriei, veșmânt de lumină sau, mai degrabă, însăși lumina”¹¹³.

Despre păcatul strămoșesc (Definiția a 6-a a Mărturisirii lui Dositei)

„Credem că primul om zidit de Dumnezeu a căzut din rai, și că trecând cu vederea dumnezeiasca poruncă, s-a supus¹¹⁴ sfatului înșelător al șarpelui și de aici a izvorât păcatul strămoșesc prin transmitere, încât să nu mai fie nimeni după trup care să nu poarte povara aceasta și care să nu simtă roadele lui în veacul de acum. Dar când spunem roade și povară nu înțelegem păcate precum necredința, hula, uciderea sau celelalte și altceva care vine din alegerea cea rea potrivnică voii dumnezeiești, care nu este de la fire¹¹⁵. Căci mulți dintre strămoșii și proorocii și alții mii câți erau în umbră și în adevăr, dumnezeiescul Înainte-

¹¹³ Teodoret al Cirului, *Basmele rele eretice, Cartea a 5-a, Epitoma dumnezeieștilor dogme*, 18, PG 83, 512AB.

¹¹⁴ Fc. 3, 1-7.

¹¹⁵ Prin această definiție, Dositei combate părerea din capitolul al 6-lea al mărturisirii de credință calviniste a lui Kiril Lukaris: „Nici un om nu se naște după trup care să nu poarte povara aceasta și să nu simtă în veacul de acum roadele păcatului” (Kiril Lukaris, *Mărturisirea răsăriteană a credinței creștine*, 6, Kimmel, *Monumenta I*, p. 28. Karmiri, *ΔΣΜ*, vol. II, p. 566, nota 2), prin care consideră, potrivit credinței calvine, roade ale păcatului strămoșesc și păcatele personale. Meletie Syrigos, în replica lui la același capitol, zice: „Calviniștii spun că acest păcat strămoșesc este o lucrare a păcatului [...]. Și însuși Calvin, în replică la Sinodul de la Trident, capitolul 5, la practicala a 6-a, și în cartea a 4-a din ale sale *Institutiones*, cap. 16, paragrafele 24 și 25, zice că pruncii credincioșilor nu au păcatul strămoșesc nici mai înainte de botez, ba cică sunt sfinți și mădulare ale Bisericii încă din pântecul maicii lor” (Meletie Syrigos,

mergător și îndeosebi Maica lui Dumnezeu Cuvântul și pururea Fecioara Maria, nu au fost ispitiți de asemenea greșeli, ci este vorba aici de toate câte dumnezeiasca dreptate le-a dat omului spre pedeapsă prin călcarea poruncii, precum sudorile ostnelilor, necazurile, bolile trupești, chinurile de naștere și trăirea în pribegie pe pământ și, în cele din urmă, moartea trupească¹¹⁶.¹¹⁷

Sfântul Vasile cel Mare descrie viața lui Adam în rai drept „viață potrivit firii”, adică potrivită cu alcătuirea omului, și căderea o descrie ca pe o „pervertire a stării după fire”, zicând: „[sufletul] liber de orice nevoie și primind viață liberă de la Ziditorul pentru faptul că era zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, cugetă binele și cunoaște desfătarea de el și are putere și tărie, stăruind în contemplarea binelui și în desfătarea de cele înțelegătoare, ca să-și păstreze viața lui cea după fire” și „sufletul s-a înrăutățit, pervertindu-se de la viața lui cea după fire”¹¹⁸. Teoria calvină este vădită că vorbește împotriva părerii celor mai mari Părinți ai Bisericii luminați de lumina cea în trei sori a dumnezeirii.

Pornind de la părtășia și transmiterea păcatului strămoșesc, au crescut multe credințe eretice¹¹⁹.

ieromonahul din Creta, *Cuvânt antiretic la mărturisirea credinței creștine* editat de Kiril, Patriarhul Constantinopolului; Dositei al Ierusalimului, *Manual împotriva vătămării de minte a calviniștilor*, București, Ungrovlahia, 1690, f. 31^{a-b}).

¹¹⁶ Fc. 3, 16-24.

¹¹⁷ Dositei al Ierusalimului, *Mărturisirea de credință*, definiția 6-a, Kimmel, *Monumenta I*, pp. 432-433. Mesoloras, *Simbolica*, Anexă, p. 106; Karmiri, *ΔΣΜ*, vol. II, p. 751.

¹¹⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilia despre faptul că Dumnezeu nu este pricina răutăților*, cap. 6, PG 31, 344AB.

¹¹⁹ Păcatul strămoșesc este întinăciunea neascultării, fiindcă în strămoșii noștri a păcătuit întreaga omenitate, și cum toți au coborât din Adam muritori, tot așa poartă și întinăciunea păcatului. „În ziua în care veți mânca, cu moarte veți muri.” (Fc. 2, 17) Împreună cu strămoșii a murit și întreg neamul care provenea din ei, ca purtător al întinăciunii păcatului lepădării dumnezeieștii porunci (nota editorului grec).

Carpocrațienii, pelagienii, armenii, albigenzii și mai recentii anabapțiști și sacramentarii au cugetat că nimeni nu s-a împărtășit de păcatul strămoșesc. Iar Calvin, Vouker, Martin, Vezis spuneau că numai pruncii născuți din cei credincioși nu s-au împărtășit de păcat, nu și cei născuți din necredincioși. Iar Spangenberg și Illiricos și alții mărturiseau păcatul strămoșesc ca ignoranță pe care o are mintea în privința a ceea ce este adevărat și ca înclinație pe care o are voința spre cele rele, care nu sunt păcatul strămoșesc, ci pedepsele și roadele otrăvite ale rădăcinii otrăvite a păcatului strămoșesc, pe care le și numesc patimi fără de vină ale firii. Și alții spuneau că păcatul acesta este firea omului, transmisă tuturor prin lucrarea reiei alegeri, care se transformă în fiecare în substanță și fire. Iar pelagienii, despre care tratează canonul 121 al Sinodului din Cartagina¹²⁰, deși respingeau păcatul strămoșesc de la întreg neamul oamenilor, acceptau totuși ideea că acesta se transmite neamului potrivit unei simple imitări. Dar cugetul Bisericii sobornicești este că acest păcat strămoșesc, nefiind fire, ci pervertire a dreptei rațiuni și neascultare față de supunerea datorată poruncii Creatorului, nu este o simplă ignoranță a minții și o înclinație spre rău, ci pricina și rădăcina acestora, se transmite tuturor oamenilor, până și celor sfințiți, din pântecel maicii lor, până la însăși Doamna noastră Născătoarea de Dumnezeu¹²¹, și nu doar pruncilor născuți din cei necredincioși. Se transmite nu printr-o simplă relație sau imitație, ci printr-o adevărată și reală părtășie. Pentru aceea și pruncii, pe bună dreptate

¹²⁰ Canonul 121 al Sinodului din Carthagina (Rallis, Potlis, *Syntagma*, vol. III, pp. 561-562).

¹²¹ Biserica numește păcatul strămoșesc „peretele din mijloc al vrajbei” (Efes. 2, 14), care desparte pe om de Dumnezeu. Astfel păcatul strămoșesc este moștenirea relației omului cu Dumnezeu. Această relație de vrăjmășie o poartă toți cei din Adam încă din pântecel maicii lor. Din această vrăjmășie sunt eliberați cei ce devin fii ai Noului Adam, „născuți din apă și din Duh” (In 3, 5) (nota editorului grec).

și în primul rând pentru iertarea unui asemenea păcat, sunt botezați, potrivit Canonului 121 al Sinodului din Cartagina, ca unii care sunt părtași păcatului strămoșesc cu adevărat și duhovnicește. Pentru aceea și dumnezeiescul Ciprian, în *Epistola LIX*, zice că nu trebuie să fie împiedicați pruncii de la Botez, fiindcă aceștia primesc cu mai mare ușurință iertarea păcatelor. Căci nu păcatele lor personale li se iartă lor, ci cele străine¹²². Păcat străin numește păcatul strămoșesc, care este socotit străin la prunci în ceea ce privește libera alegere, dar personal prin părtășie și transmitere, prin care l-au și primit.

Același lucru îl spune despre prunci și Sfântul Firmilian al Cezareei (în *Epistola LXXV*, a Sfântului Ciprian¹²³). Și Olimpiodor, în tâlcuirea la Cartea lui Iov, p. 289, zice: „Căci și pruncii sunt trași de păcatul strămoșesc”¹²⁴. Și în altă parte, în aceeași tâlcuire: „Pentru aceea se botează pruncii, spălați fiind de întinăciunea neascultării lui Adam”¹²⁵. Dar rațiunea pentru care are loc o asemenea transmitere și părtășie, ca să spunem exact, este cunoscută numai Unuia Dumnezeu. Cei ce teologhiesc cercetează și spun despre aceasta: întrucât și Adam a fost tată și rădăcina întregului neam omenesc, în trupul lui prin fire și potențial sunt cuprinse semințele tuturor oamenilor născuți din el, iar în sufletul lui, deși nu prin fire, ca la trupuri (întrucât sufletul lui Adam nu a născut sufletul lui Abel), ca să transmită astfel și propriul păcat în sufletul pe care chipurile l-a luat de la el. De la Dumnezeu, potrivit părerii Bisericii, a fost sufletul lui Abel și a fost zidit. A fost zidit însă și a fost de la Dumnezeu sufletul lui

¹²² Cyprianus Carthaginiensis, *Epistula LIX*, PL 4, 359A-B.

¹²³ Firmilianus, episcopus Caesareae, în Cyprianus Carthaginiensis, *Epistola LXXV*, PL 4, 413B-414B.

¹²⁴ Olimpiodor, *Comentariu la Cartea lui Iov*, 40, PG 93, 441B. Olimpiodor, *Comentariu la Iov*, 29, Ursula und Dieter Hagedorn, Olympiodor Diakon von Alexandria, *Kommentar zu Hiob* [Patristische Texte und Studien 24], Walter de Gruyter, Berlin, New York, 1984, p. 372.

¹²⁵ Olimpiodor, *op. cit.*, 14, PG 93, 165CD. Ediția critică, 9, p. 129.

Abel, dar zidite sunt de Dumnezeu toate sufletele omenești, la unii prin creație¹²⁶ și nemijlocit, la alții¹²⁷ prin pronie și mijlocit. Adică prin acea suflare de viață dintâi, potrivit Sfântului Grigorie Teologul¹²⁸, pe care a insuflat-o odată lui Adam, lucrează și în toți cei din el, potrivit comentatorului Nichita, devenind lege în fire¹²⁹. Același lucru zice și Sfântul Maxim, purtătorul de Dumnezeu: „Nașterea sufletului nu are loc dintr-o materie subzistentă, precum a trupurilor. Ci prin voia lui Dumnezeu, prin suflarea de viață în mod negrăit și necunoscut, cum știe numai Creatorul, sufletul, care primește existență odată cu zămislirea trupului, duce la formarea deplină a unui om, dar mai bună este slava sufletelor”¹³⁰. Deși sufletele urmașilor lui Adam, în mod natural, nu sunt cuprinse în sufletul lui Adam, printr-un anumit legământ, ca începător și născător, toate sufletele tuturor oamenilor sunt unite în sufletul lui Adam. Așadar, Dumnezeu, dând legământul și porunca lui Adam, nu a dat-o numai lui, ci prin el și în el a dat-o și tuturor oamenilor considerați în persoana lui Adam. Pentru aceea, dacă Adam și-ar fi păzit legământul, ar fi transmis această păzire prin el și în el și urmașilor lui, și cu adevărat și fericirea făgăduită pentru păzirea ei. Dar fiindcă el însuși l-a călcat, în același fel a transmis această călcare prin el și întru el și tuturor urmașilor lui, care împreună cu el au primit și au călcat porunca. Prin urmare, a transmis acestora și pedepsele pentru călcarea aceasta de poruncă, atât cele vremelnice ale vieții prezente, cât și cele veșnice ale vieții viitoare. Despre faptul că cei din Adam în persoana lui Adam au primit și au călcat legământul lui Dumnezeu, Fericitul Ieronim, care a cercetat mult în Sfintele Scripturi, a aflat scris în ele.

¹²⁶ Adică sufletele lui Adam și al Evei.

¹²⁷ Adică sufletele celor din Adam și Eva și a tot neamul omenesc.

¹²⁸ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuvântul 40, La Sfântul Botez, 2, PG 36, 361A.*

¹²⁹ Loc neidentificat.

¹³⁰ În cuvântul lui Ghenadie Scholarius, *Despre sufletul rațional al omului, Apanta ta euriskomena*, ed. L. Petit, X.A. Siderides, M. Jugie, vol. I, Paris, 1928, p. 497.